

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Добринка Чанкова - р-л Катедра „Публичноправни науки” в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски”- Благоевград, член на научното жури за публична защита на дисертационния труд на

Страхил Николов Гошев - докторант по Наказателно право

**на тема: „ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЛИЧНОСТТА И
СОБСТВЕНОСТТА, ИЗВЪРШЕНИ ОТ ПРЕСТЪПНИ СДРУЖЕНИЯ”**

**за получаване на образователната и научна степен ДОКТОР в
Научна област 3. Социални, стопански и правни науки по
Професионално направление 3.6 Право, научна специалност
Наказателно право**

1. Кратки биографични данни за докторанта

Страхил Николов Гошев е завършил специалност „Право” в Югозападния университет "Н. Рилски" през 2013 г. Бакалавър по „Публична администрация“ и „Философия“, семестриално завършил

Магистър по „Управление на Човешките ресурси“ в същия университет. Зачислен е за докторант по наказателно право в катедра „Публичноправни науки“ при Правно – историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2014 г. и след изпълнение на задачите по индивидуалния си план за обучение е отчислен с право на защита. Като докторант Страхил Гошев показва много добри способности за научна работа, а така също и за педагогическа дейност и стремеж за самоусъвършенстване. Поетите ангажименти изпълняваше качествено и в срок. Работил е като младши адвокат, младши съдия и районен съдия. Тази професионална дейност на докторанта се е отразила благоприятно върху разработването на дисертационния му труд, който сполучливо обединява научните му интереси и практическата му дейност.

2.Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Темата на дисертацията е безспорно значима и актуална, тъй като независимо, че на организираната престъпна дейност, съдържаща по необходимост първичната криминална дейност на субектите по трайно обединяване в рамките на престъпно сдружение, се е отделяло приоритетно внимание и в международен план, и в националните законодателства, непропорционално разгледан е въпросът за вторичната криминална дейност, насочена към реализиране на различни по вид престъпления, чрез която се преследват и постигат практическите цели на сдружението. В този смисъл в българската правна литература

липсва съвременно теоретично проучване, което задълбочено и адекватно да изследва модерните проявления на организираната вторична престъпна дейност, и едновременно да е и практически адресирано. Същевременно, правната уредба е твърде динамична, особено в последните декади, тъй като трябваше да бъде съобразена с изискванията на Европейската конвенция по правата на човека, правото на Европейския съюз, практиката на Европейския съд по правата на човека и Съда на ЕС. Това наложи осъвременяване, обобщаване, систематизация и нова теоретична интерпретация. Дисертантът е успял да намери онзи недостатъчно изследван сегмент, а именно престъпленията против личността и собствеността - класически и по-нови, извършени от престъпни сдружения. Този му избор го е довел до щателен критичен анализ на много състави на Наказателния кодекс, до важни изводи и варианти за по-добри решения. Едновременно с това той е установил, че тази проблематика има многоотраслово значение, например гражданскоправни проявления, а процесът по разследване и реализиране на наказателната отговорност, както и компетентността на съответните държавни органи поражда въпроси от чисто наказателнопроцесуален характер. Сравнително нововъведените специализирани наказателни съдебни и прокурорски състави и определената им материална компетентност налагат доосмисляне и преразглеждане на някои от схващанията в посочената област. Поради всичките тези причини трудът е ценен за наказателноправната наука и безспорно дисертабилен.

Ангажирането с разработването на подобна сложна проблематика предполага много добро познаване както на

националната законова уредба, така и на релевантната международноправна регулация и на съдебната практика. Съществуват доказателства, че дисертантът познава "отвътре" тематиката, особено в национален план, и работата не е самоцелна, а насочена преди всичко към практиката - нейното усъвършенстване и повишаване на ефективността ѝ; преодоляване на редица неточности в законовата регламентация и противоречия в интерпретацията; хармонизиране, унифициране и привеждане в съответствие с европейските стандарти.

Обектът и предметът на научното изследване са правилно дефинирани. Целите са ясно формулирани, касаят научно-теоретично и практическо изследване на правния режим на деянията, извършени от особен субект - наказателноотговорно лице, действащо по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение, и са изпълнени успешно. Използваните научни методи са релевантни.

Представеният труд е изследване от 237 стр., заедно с приложенията и библиографията. Изложението е структурирано в три глави и включва също така увод и заключение. Авторът си е поставил три научноизследователски тези, които систематично отстоява.

В първата глава е направен исторически и наказателноправен анализ на престъпленията, извършени от престъпни сдружения. Проследена е еволюцията в последните три наказателни закона, макар и понякога твърде фрагментарна. Интересни са разнообразните понятия, използвани от българския законодател - шайка, чета, съзаклатие и др. Правилно е установено,

че дълго време се е застъпвало виждането, че основно престъпленията, извършени от престъпни сдружения, са против народната република, реда на управление, паричната и кредитната система и др. и се е подценявала организираната престъпна дейност, имаща за основен предмет престъпления против личността или собствеността. По различен начин стоят нещата в последния и действащ НК, но уредбата е несистемна, непоследователна и непълна. Анализът на престъпното сдружаване и неговите форми е понякога прекомерно нормативистичен и детайлен, още повече, че темата е в значителна степен изследвана. Направени са важни съотношения и разграничения. Отделено е внимание на критериите за класификация по подсъдността на престъпленията, извършени от престъпни сдружения. В тази част изследването има силен наказателнопроцесуален характер. Анализирани са деянията в обхвата на Специализирания наказателен съд (чл. 411а НПК). Внимателно е проучена новата т. 4 от ал. 1 на чл. 411а, разширяваща предметната компетентност на специализираните съд и прокуратура с т. нар. "корупционни престъпления", когато са извършени от квалифициран субект. Според автора тези престъпления не представляват вторична трайна задружна дейност против личността или собствеността. В това той вижда обаче, макар и хипотетична, всеобхватност на специализираните юрисдикции. Дава се възможност, чрез повдигане на обвинение за поне едно от престъпленията, предмет на специализираните правосъдни инстанции, да се заобиколи общия ред за определяне на подсъдността. В тази насока са и

повечето от отправените критики към уредбата и специализацията на новосъздадените правосъдни органи.

Трябва да се отбележи, че макар и до голяма степен основателна, тази критика има своята основа в търсенето от законодателя на балансираната мяра между ефикасността на правосъдието, обществените очаквания за законност и справедливост и чисто техническите правни съображения. Би следвало да приемем, че уредбата е динамична и разумната мяра все още се търси.

Глава втора и трета, които са централни за изследването, и симетрично структурирани, са посветени на общия преглед, характеристика и отделните състави на престъпленията против личността, съответно собствеността, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение. Отделено е особено внимание, което е съвършено логично, тъй като тук се съдържат и основните приноси.

В глава втора са разгледани подробно множеството квалифицирани състави на убийства, телесни повреди, отвличане и противозаконно лишаване от свобода, извършени от престъпни сдружения; принуда, задържане на заложник и закана за престъпление, извършени от престъпни сдружения. Разглежданият спектър е много широк, но това не се е отразило на задълбочеността на изследването. Обърнато е внимание на практиката на специализираните наказателни юрисдикции по производствата по престъпления по чл. 144, ал. 3 НК. Същите са чест способ, използван от престъпните сдружения, занимаващи се с лихварство, изнудвания и т.н. Развратните престъпления,

сводничеството, порнографията, трафика на хора също не са убягнали от вниманието на докторанта. Анализът е прецизен и това е дало основания за формулиране на предложения de lege ferenda да се добавят някои нови квалифицирани състави с оглед особено качество на пострадалото от престъпленията лице - с увреждане, неточно наричано от докторанта инвалид, сираци и др. Това предложение заслужава висока оценка, тъй като кореспондира с глобалната тенденция за засилена защита от виктимизация на уязвими групи. Резонни са предложенията и към чл. 159а, ал. 2 НК с цел унифициране на терминологията.

Глава трета разглежда в аналогичен порядък престъпленията против собствеността, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение. Тук вниманието е концентрирано върху няколко състава, които могат да представляват основен предмет или само допълнителна вторична престъпна дейност на различни по вид, трайни престъпни обединения - кражба, вкл. новия състав по чл. 195, ал. 1, т. 12 НК-когато предмет на кражбата е МПС, престъпленията по чл. 249 НК-използването на платежен инструмент или данни от платежен инструмент без съгласието на титуляря, изнудване, присвояване на съкровище, унищожаване и повреждане, като се предлагат редица начини за усъвършенстване на регламента, а и на езиковата редакция. Очертана е наложителността и от прецизиране на някои текстове в НПК, за да могат НК и НПК да действат в корелация.

Дисертационният труд завършва със заключение, в което в синтезиран вид са изведени най-важните изводи и предложения.

Следва да се подчертае, че в доминиращата си част те са разумни, уместни, оправдани и могат да бъдат подкрепени.

Особеност на труда и автора е демонстрираната голяма научна смелост при дискутирането на редица въпроси, още повече, че някои от тях са сравнително нови и няма натрупана практика, която би способствала точното и еднаквото им прилагане. Това поведение следва да се адмира.

Проучени са значителен брой литературни източници - 112 заглавия на кирилица и 16 на латиница, които обаче не са включени широко в текста; актуални и отменени български и международни нормативни актове и стратегически документи, съдебна практика, в т. ч. постановления и тълкувателни решения на българските съдилища, вкл. на Специализирания наказателен съд и Апелативния СНС и други релевантни източници на информация. Направени са 173 бележки под линия, което показва умения за работа с научен апарат. Авторефератът е изготвен съгласно правилата.

Приносителите в дисертацията най-общо могат да бъдат представени така:

-Трудът е първото българско изследване, представляващо силно критичен, задълбочен и прецизен анализ на редица дискуссионни в теорията и съдебната практика въпроси със законодателна, научна и практическа стойност, макар и в сравнително тесен законов сегмент, който обаче има широко практическо приложение.

-Използвана адекватно за аргументиране на тезите е относимата практика на българските съдилища, в това число и тълкувателна.

-Откроявам и детайлното изследване на вторичните престъпления, квалифицирани с оглед особеността на субекта действащ по поръчение или в изпълнение на решение на престъпно сдружение.

-Генерирани са редица предложения за усъвършенстване на законодателството и практиката, които отговарят на актуалните потребности на държавните органи, ангажирани с разследването, разглеждането и решаването на този вид наказателни дела. Те са действително многобройни, макар и не всички с фундаментално значение, и касаят НК и НПК. Същевременно, в голямата си част са релевантни, тъй като многобройните промени, особено в НК през последните години, доведоха до несъгласуваност и нееднородност на терминологията, а и до значително изоставане в редица отношения, особено във връзка с чл. 142, ал.2 т.6 НК. Има обаче и такива, които биха срещнали съпротива от законодателя, а и от теорията, тъй като засягат утвърдено статукво и по-скоро внушават идеята за необходимост от твърде сериозна законодателна интервенция. Въпреки присъщия консерватизъм на правото, подобни идеи следва да се стимулират, особено когато целят запълване на законодателна непълнота и развитие на нормативната уредба.

Стилът на автора е научен, кондензиран, но на моменти труден за четене. Може да помисли за облекчаване на читателя.

3.Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд все пак могат да се отправят следните критични бележки и препоръки:

Изследването е преобладаващо национално ориентирано, което е разбираемо, тъй като всички измерения на изследваната престъпна дейност е непосилна задача за един докторант. Освен това, препоръките, които отправя, логично са адресирани към българския законодател. Все пак, препоръчвам, доколкото е възможно, в бъдеще изследването да се обогати в тази му част, като се включи сравнителноправен компонент и повече европейски и международноправни аспекти, като особено внимание се отдели на отношението на разгледаните деяния със защитата на жертвите и правата на човека като цяло.

Трудът има силно теоретичен характер, но все пак обобщенията на докторанта биха могли да бъдат представени и по по-комуникативен начин - чрез диаграми, графики, таблици. Едно емпирично проучване би обогатило труда, като би показало и ефективността на разследването и наказването на тези деяния.

Публикациите по темата на дисертацията са достатъчно на брой, но само на български език и в наши издания. Препоръчвам авторът да провери своите идеи, публикувайки в чужбина и в индексирани списания.

На моменти в труда има интерпретирани установени безспорни истини и елементи на самооценка, които е препоръчително да се избягват.

Направените бележки не се отразяват върху общата оценка на труда, а само целят да го подобрят при работа върху него за в бъдеще.

4.Заключение

В дисертацията се съдържат достатъчно нови идеи и приноси с научен и приложен характер, които обогатяват наказателно-правната теория. Затова считам, че представеният труд покрива изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Н. Рилски” относно присъждане на ОНС „Доктор”.

Ето защо давам на дисертационния труд на докторанта Страхил Николов Гошев положителна оценка и считам, че той следва да получи образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право /Наказателно право/.

18 Декември 2020г.

Рецензент:

Проф. д-р Д. Чанкова